

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 26.2.2002
COM(2002) 95 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Δημοκρατικός έλεγχος της Ευρωπόλ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή	3
2.	Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.....	5
3.	Η λειτουργία της Ευρώπης σήμερα	7
3.1.	Καθήκοντα και αρμοδιότητες	7
3.2.	Υφιστάμενοι έλεγχοι	8
3.2.1.	Κανόνες σχετικά με την προστασία των δεδομένων	9
3.2.2.	Διοικητικό συμβούλιο	10
3.2.3.	Κοινοβουλευτικός έλεγχος	11
4.	Μελλοντικές προοπτικές.....	13
5.	Συμπεράσματα και συστάσεις.....	14

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Δημοκρατικός έλεγχος της Ευρωπόλ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1. Το άρθρο 29 της Συνθήκης του Άμστερνταμ (ΣΕΕ) θέτει ως νέο στόχο για την Ένωση "να παρέχει στους πολίτες υψηλό επίπεδο προστασίας εντός ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με την ανάπτυξη από κοινού δράσης μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις". Επίσης, ορίζει ότι αυτός ο στόχος επιτυγχάνεται με την πρόληψη και την καταπολέμηση του εγκλήματος, οργανωμένου ή μη. Ένα από τα μέσα που αναφέρονται για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας είναι η στενότερη συνεργασία μεταξύ αστυνομικών αρχών, τελωνειακών υπηρεσιών και άλλων αρμοδίων αρχών στα κράτη μέλη τόσο απ' ευθείας όσο και μέσω της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ)¹.

Το άρθρο 30 περιέχει τη γενική δήλωση ότι το Συμβούλιο προωθεί τη συνεργασία μέσω της Ευρωπόλ. Επιπλέον αναφέρει διάφορες δραστηριότητες που το Συμβούλιο πρέπει να πραγματοποιήσει εντός πέντε ετών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ². Τα συμπεράσματα του ειδικού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Τάμπερε, τον Οκτώβριο 1999, περιέχουν προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της Ευρωπόλ³.

- 1.2. Η Ευρωπόλ⁴ έγινε πλήρως λειτουργική μόνο τον Ιούλιο 1999, αφού άρχισε προηγουμένως ορισμένες δραστηριότητες, το 1993, με την ονομασία "Μονάδα Ναρκωτικών της Ευρωπόλ". Ο ρόλος και η εντολή της Ευρωπόλ στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση των σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας αποτελούν αντικείμενο διαρκών συζητήσεων, κυρίως στο επίπεδο των διαδοχικών διακυβερνητικών διασκέψεων. Μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου στη Νέα Υόρκη και την Ουάσιγκτον και την ανταπόκριση της Ένωσης, η προσοχή εστιάστηκε ακόμη περισσότερο στην Ευρωπόλ. Στις 6 Δεκεμβρίου 2001, μάλιστα, το Συμβούλιο, βάσει της πρότασης που κατατέθηκε το δεύτερο εξάμηνο 2000 από τη Σουηδία και το Βέλγιο, αποφάσισε να επεκτείνει την εντολή της Ευρωπόλ σε όλες τις μορφές εγκλημάτων που αναφέρονται στο παράρτημα της ιδρυτικής της σύμβασης. Επί του παρόντος, συζητείται η καλύτερη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης του Άμστερνταμ και των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, για την επέκταση και την περαιτέρω ενεργοποίηση του ρόλου της Ευρωπόλ. Πρόσφατα, διατυπώθηκαν ουσιαστικότερες ιδέες σχετικά με το μέλλον της Ευρωπόλ, όπως η δυνατότητα να της χορηγηθούν πραγματικές εξουσίες στον τομέα διεξαγωγής ερευνών.

1 Άρθρο 29 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ).

2 Άρθρο 30, παράγραφος 2 της ΣΕΕ.

3 Συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε, στις 15-16 Οκτωβρίου 1999 (συμπεράσματα του Τάμπερε), σημεία 43 και 45.

4 Σύμβαση Ευρωπόλ: ΕΕ 1995/ C 316 /01.

- 1.3. Επίσης, τέθηκε το θέμα της εξεύρεσης κατάλληλων μέσων για το δημοκρατικό έλεγχο της Ευρωπόλ, κυρίως στην Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ωστόσο, μέχρι πρόσφατα, το θέμα του δημοκρατικού ή μάλλον του κοινοβουλευτικού ελέγχου της Ευρωπόλ δεν είχε ποτέ συζητηθεί λεπτομερώς. Αυτή ακριβώς η αλλαγή έγινε μετά την επισκόπηση των ισχυουσών νομικών διατάξεων σχετικά με το δημοκρατικό έλεγχο της Ευρωπόλ από τη σουηδική προεδρία, στις 14 Μαΐου 2001⁵. Την πρωτοβουλία αυτή ακολούθησε η οργάνωση, από το ολλανδικό Κοινοβούλιο, της πρώτης διακοινοβουλευτικής διάσκεψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την Ευρωπόλ στις 7 και 8 Ιουνίου 2001, με κύριο θέμα τον κοινοβουλευτικό έλεγχο.

Όσον αφορά τον δημοκρατικό έλεγχο της Ευρωπόλ πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά οι ήδη ισχύοντες μηχανισμοί ελέγχου, δηλαδή το κατά πόσον είναι επαρκείς ή εάν χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη. Η ανάγκη κατάλληλου επιπέδου ελέγχου της Ευρωπόλ είναι αποδεδειγμένα αναμφισβήτητη. Στη συζήτηση σχετικά με το κατά πόσον πρέπει να επεκταθεί ο κοινοβουλευτικός έλεγχος των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ, πρέπει να έχουμε υπόψη ότι Ευρωπόλ είναι μια αστυνομική υπηρεσία που ασχολείται με τον ιδιαίτερα ευαίσθητο τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Συνεπώς, η πρόκληση που αντιμετωπίζεται είναι η εξεύρεση σωστής ισορροπίας ανάμεσα στον κοινοβουλευτικό έλεγχο μιας αστυνομικής υπηρεσίας και στην ανάγκη τήρησης του δέοντος επιπέδου εμπιστευτικότητας και εχεμύθειας, ώστε η αστυνομική υπηρεσία να μπορεί να ασχολείται αποτελεσματικά με την καταπολέμηση αυτών των επικίνδυνων μορφών εγκληματικότητας. Τα πρόσφατα γεγονότα στις Ηνωμένες Πολιτείες έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στη σημασία που έχει η επιδίωξη αυτής της σωστής ισορροπίας.

- 1.4. Στον πίνακα αποτελεσμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ζητείται να εξεταστεί η ανάγκη ενδεχόμενης αναθεώρησης της σύμβασης Ευρωπόλ με σκοπό την κάλυψη του δημοκρατικού ελέγχου⁶. Ως προθεσμία για την εξέταση αυτή, ο πίνακας αναφέρει το τέλος του 2001. Η σημασία αυτής της αναθεώρησης έγινε ακόμα σαφέστερη με "τη δήλωση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης" του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λάακεν στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2001. Η δήλωση αυτή αναφέρει ότι τα ευρωπαϊκά όργανα πρέπει να είναι λιγότερο δύσκαμπτα, περισσότερο ευέλικτα και αποτελεσματικά και να έχουν ευρύτητα πνεύματος. Επίσης, γίνεται αναφορά στις προσδοκίες των ευρωπαίων πολιτών για την ανάπτυξη του ρόλου της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης, της ασφάλειας και της καταπολέμησης της διασυννοριακής εγκληματικότητας. Τα θέματα αυτά, τα οποία έχουν άμεση σχέση με το αντικείμενο της παρούσας ανακοίνωσης, είναι εγγεγραμμένα στην τρέχουσα ημερήσια διάταξη της σύμβασης για την προετοιμασία της επόμενης διακυβερνητικής διάσκεψης σχετικά με το μέλλον της Ένωσης.

5 Βλ. έγγραφο του Συμβουλίου 8677/01 Ευρωπόλ 39.

6 COM (2001) 628 τελικό της 30ης Οκτωβρίου 2001, σ. 43.

- 1.5. Δύο από τα θέματα σχετικά με το δημοκρατικό έλεγχο που δεν εξετάζονται στην παρούσα ανακοίνωση είναι τα εξής: ο δικαστικός έλεγχος και η χρηματοδότηση της Ευρωπόλ από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι, λαμβανομένων υπόψη των τρεχουσών καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ που, όπως εξηγείται παρακάτω είναι πιο περιορισμένες από αυτές των αστυνομικών υπηρεσιών των κρατών μελών, είναι καλύτερα να εξεταστούν τα θέματα αυτά αργότερα και συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της πιθανής ανάθεσης στην Ευρωπόλ της δικαιοδοσίας διεξαγωγής ερευνών.

2. ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

- 2.1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έθιξε αρκετές φορές το θέμα του δημοκρατικού ελέγχου. Τον Απρίλιο 1999, πρότεινε σύσταση στο Συμβούλιο για την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ και την ενίσχυση του κοινοβουλευτικού ελέγχου⁷. Τον Οκτώβριο 2000, εξέδωσε έκθεση σχετικά με την πορτογαλική πρωτοβουλία για την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ και στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁸, γενικότερα. Τελευταία μάλιστα, τον Οκτώβριο 2001, εξέδωσε έκθεση σχετικά με την κοινή βελγική και σουηδική πρωτοβουλία για την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ και σε όλες τις μορφές εγκληματικότητας που αναφέρονται στο παράρτημα της σύμβασης Ευρωπόλ⁹.
- 2.2. Το Κοινοβούλιο, στη σύσταση που εξέδωσε το 1999, πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ, υποδεικνύει ότι οι ισχύουσες κοινοβουλευτικές ρυθμίσεις ελέγχου δεν είναι μόνο ιδιαίτερα δυσχερείς αλλά και αναποτελεσματικές λόγω της διακυβερνητικής φύσης των διαδικασιών λήψης αποφάσεων στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι της γνώμης ότι ο τρόπος με τον οποίον ενημερώνεται για τις δραστηριότητες της Ευρωπόλ δεν καλύπτει τις ανάγκες του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Ωστόσο, επισημαίνει ότι οι νέες αρμοδιότητες της Ευρωπόλ, οι οποίες συνίστανται στο συντονισμό των αστυνομικών παρεμβάσεων που προβλέπει η Συνθήκη του Άμστερνταμ, δεν αλλάζουν ουσιαστικά την επιτακτική ανάγκη κοινοβουλευτικού ελέγχου¹⁰.

7 Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο σχετικά με την Ευρωπόλ: ενίσχυση των κοινοβουλευτικών ελέγχων και επέκταση των εξουσιών. A4-0064/1999 που εκδόθηκε στις 13 Απριλίου 1999 (εισηγητής: Hartmut Nassauer).

8 Έκθεση σχετικά με την πρωτοβουλία της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, για πράξη του Συμβουλίου σχετικά με την κατάρτιση, βάσει του άρθρου 43, παράγραφος 1 της σύμβασης Ευρωπόλ, πρωτοκόλλου για την τροποποίηση του άρθρου 2 και του παραρτήματος της εν λόγω σύμβασης. A5-0312/2000, που εκδόθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2000 (εισηγήτρια: Άννα Καραμάνου).

9 Έκθεση σχετικά με την πρωτοβουλία του Βασιλείου του Βελγίου και του Βασιλείου της Σουηδίας για την έκδοση απόφασης του Συμβουλίου για την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ και στις σοβαρές μορφές διεθνούς εγκληματικότητας που αναφέρονται στο παράρτημα της σύμβασης Ευρωπόλ. A5-0370/2001 τελικό, της 24ης Οκτωβρίου 2001, που εκδόθηκε στις 13 Νοεμβρίου 2001 (εισηγητής: Maurizio Turco).

10 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις IZ και IΘ της σύστασης του 1999.

Ειδικότερα το Κοινοβούλιο¹¹

- καλεί το Συμβούλιο να προβλέψει στη Συνθήκη διατάξεις σχετικά με την ενίσχυση του κοινοβουλευτικού και δικαστικού ελέγχου της Ευρωπόλ στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να μην ανατίθενται επιχειρησιακές αρμοδιότητες στην Ευρωπόλ όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα άσκησης κατάλληλου δημοκρατικού ελέγχου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζητεί από το Συμβούλιο να σεβαστεί αυτά τα κεκτημένα δικαιώματά του να ενημερώνεται και ζητείται η γνώμη του.
- προτείνει την ένταξη του προϋπολογισμού της Ευρωπόλ στον κοινοτικό προϋπολογισμό.
- προτείνει ότι, σε περίπτωση που η Ευρωπόλ εξελιχθεί σε αστυνομική υπηρεσία με διασυνοριακές αρμοδιότητες, το Συμβούλιο πρέπει να εξετάσει τη δημιουργία ευρωπαϊκής εισαγγελίας ή κάποιας άλλης δικαστικής αρχής. Στην περίπτωση αυτή, η Ευρωπόλ πρέπει να υπαχθεί στο κοινοτικό δίκαιο και να τοποθετηθεί υπό την αρμοδιότητα ενός μέλους της Επιτροπής.
- καλεί τα κοινοβούλια των κρατών μελών να λάβουν δεόντως υπόψη το δικαίωμα και την υποχρέωσή τους να ελέγχουν τις ενέργειες των μελών του αρμόδιου εθνικού συμβουλίου τους για την Ευρωπόλ καθώς και των αντιπροσώπων των κρατών μελών στο διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπόλ. Αυτό πρέπει να γίνεται σε στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

2.3. Το Κοινοβούλιο, στην έκθεση που εξέδωσε στις 14 Νοεμβρίου 2000, του σχετικά με την πορτογαλική πρωτοβουλία, επαναλαμβάνει την προηγούμενη κριτική του και διατυπώνει συμπληρωματικές προτάσεις για την ενίσχυση του δημοκρατικού ελέγχου της Ευρωπόλ (π.χ. δυνατότητα του διευθυντή της Ευρωπόλ να παρίσταται ενώπιον των αρμόδιων κοινοβουλευτικών επιτροπών, δικαίωμα του Κοινοβουλίου να ζητήσει την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την ειδική ετήσια έκθεση, αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου να αποφαινεται για κάθε διαφορά και διαφωνία μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της σύμβασης Ευρωπόλ)¹².

2.4. Οι προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πλαίσιο της έκθεσης σχετικά με την κοινή βελγική και σουηδική πρωτοβουλία της 13ης Νοεμβρίου 2001, για την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ και σε όλες τις σοβαρές μορφές εγκληματικότητας που αναφέρονται στο παράρτημα της σύμβασης Ευρωπόλ, είχαν ως κύριο στόχο την ενίσχυση του ελέγχου που ασκεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην Ευρωπόλ. Έτσι, παραδείγματος χάριν, το Κοινοβούλιο ζητεί από την Επιτροπή να υποβάλει μέχρι το τέλος του 2001, πρόταση αναθεώρησης της σύμβασης Ευρωπόλ με βάση τις άριστες πρακτικές και μεθόδους δημοκρατικού ελέγχου που ασκούνται στις αστυνομικές υπηρεσίες των κρατών μελών: "Μία πρόταση συνολικής μεταρρύθμισης των μέσων δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας που θα περιλαμβάνει την αναθεώρηση της Σύμβασης Ευρωπόλ σύμφωνα με τις καλύτερες προδιαγραφές και μεθόδους δημοκρατικού ελέγχου των αστυνομικών υπηρεσιών των κρατών μελών πρέπει να υποβληθεί με πρωτοβουλία της Επιτροπής

¹¹ Συστάσεις αριθ. 1-3, 5, 6 και 16.

¹² Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Α5-0312/2000, σ. 6-8.

από τώρα έως το τέλος του 2001. Η συνολική αυτή μεταρρύθμιση θα έπρεπε να έχει ως στόχο την σταδιακή κοινοτικοποίηση των εν λόγω μέσων, την ενίσχυση του δικαστικού ελέγχου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και την χρηματοδότησή τους μέσω του κοινοτικού προϋπολογισμού"¹³.

Όταν το Κοινοβούλιο υπέβαλε το αίτημα αυτό, το Συμβούλιο είχε ήδη καταρτίσει τον κατάλογο των τροποποιήσεων της σύμβασης Ευρωπαϊκή που κρίθηκαν απαραίτητες για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της. Τα κράτη μέλη έκριναν σκόπιμο να περιμένουν την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το θέμα αυτό πριν ξεκινήσουν την ουσιαστική συζήτηση σχετικά με το δημοκρατικό έλεγχο της υπηρεσίας. Η παρούσα ανακοίνωση μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντικό πρώτο βήμα στη διαδικασία βαθμιαίας βελτίωσης του δημοκρατικού ελέγχου της Ευρωπαϊκής: ένα μεγάλο μέρος της αφιερώνεται στον προσδιορισμό ορισμένων βασικών σημείων σχετικά με τα ακριβή καθήκοντα και αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής σε σύγκριση με τα αντίστοιχα καθήκοντα των αστυνομικών υπηρεσιών των κρατών μελών καθώς και με τα είδη ελέγχων που ασκούνται σήμερα στην Ευρωπαϊκή.

3. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΟΛ ΣΗΜΕΡΑ

Για να προσδιοριστεί η επάρκεια των τρεχουσών διατάξεων δημοκρατικού ελέγχου της Ευρωπαϊκής, πρέπει πρώτα να εξεταστούν τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της ίδιας της υπηρεσίας.

3.1. Καθήκοντα και αρμοδιότητες

Το άρθρο 2, παράγραφος 1 της σύμβασης Ευρωπαϊκή ορίζει ότι στόχος της Ευρωπαϊκής είναι "η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της συνεργασίας των αρμόδιων αρχών επιβολής νόμου στα κράτη μέλη όσον αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης εμπορίας ναρκωτικών και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας, εφόσον υφίστανται συγκεκριμένες ενδείξεις για την ύπαρξη εγκληματικής δομής ή οργάνωσης και εμπλέκονται δύο ή περισσότερα κράτη μέλη ...".

Το άρθρο 3, παράγραφος 1 ορίζει ότι για την επίτευξη των στόχων της, η Ευρωπαϊκή πρέπει να εκτελεί κατά προτεραιότητα τα ακόλουθα καθήκοντα:

- να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών,
- α συγκεντρώνει, να ταξινομεί και να αναλύει πληροφορίες και δεδομένα,
- να κοινοποιεί χωρίς καθυστέρηση στις αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών μελών τις πληροφορίες που τις αφορούν και να τις ενημερώνει για τις σχέσεις που διαπιστώθηκαν μεταξύ των εγκληματικών πράξεων,
- να διευκολύνει τις έρευνες στα κράτη μέλη με τη διαβίβαση όλων των σχετικών πληροφοριών στις εθνικές μονάδες,
- να διαχειρίζεται τις μηχανογραφημένες συλλογές πληροφοριών.

13 Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Α5-0370/2001 τελικό, σ. 6.

Μέχρι πρόσφατα, τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επέτρεπαν να εξετάζει μόνο τις εξής μορφές εγκληματικότητας: διακίνηση ναρκωτικών, διακίνηση πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών, κυκλώματα λαθρομετανάστευσης, διακίνηση ανθρώπων, εγκλήματα σχετικά με μηχανοκίνητα οχήματα, τρομοκρατία και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες¹⁴. Από την 1η Ιανουαρίου 2002, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να ασχολείται με όλες τις μορφές εγκλήματος που αναφέρονται στο παράρτημα της σύμβασης Ευρωπαϊκής¹⁵.

Συνεπώς, η σύμβαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιορίζει τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ανταλλαγή πληροφοριών, την ανάλυση του εγκλήματος και τον συντονισμό. Αυτό σημαίνει ότι η εντολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καλύπτει πολύ στενότερο φάσμα καθηκόντων από αυτά που ασκούν κατά παράδοση οι εθνικές αστυνομικές υπηρεσίες των κρατών μελών, δηλαδή εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, εκτέλεση συλλήψεων και δικαίωμα χρησιμοποίησης όπλων. Οι μόνες εξουσίες που έχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει της σύμβασης είναι να το δικαίωμα να ζητεί, να παρέχει και να επεξεργάζεται πληροφορίες, ακόμη και με ηλεκτρονική διασύνδεση, σε ένα πολύ αυστηρό νομικό πλαίσιο. Παραδείγματος χάριν, μια σημαντική διαφορά σε σύγκριση με τις εθνικές αστυνομικές υπηρεσίες είναι ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν διαθέτει επί του παρόντος καμία εκτελεστική εξουσία ούτε δικαίωμα διεξαγωγής ανακρίσεων ούτε οπλοφορίας. Επομένως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να προβαίνει στην παρακολούθηση τηλεφωνικών κλήσεων, ούτε σε έρευνες σπιτιών ή συλλήψεις, ούτε σε άλλες αστυνομικές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (με εξαίρεση την προστασία της ιδιωτικής ζωής, βλ. σημείο 3.2.1 παρακάτω). Κατά συνέπεια, οι εξουσίες αυτές, όχι μόνο πρέπει να βασίζονται στην κατάλληλη νομική βάση αλλά και να είναι αντικείμενο δικαστικού ελέγχου, π.χ. όπως είναι ο έλεγχος που ασκεί μια εισαγγελική αρχή ή μια άλλη αρμόδια αρχή υποκείμενη κι αυτή σε δημοκρατικό έλεγχο.

3.2. Υφιστάμενοι έλεγχοι

Για να αξιολογηθεί η επάρκεια των διατάξεων σχετικά με τον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχέση με τις τρέχουσες αρμοδιότητές της, πρέπει να εξεταστεί η σύμβαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία περιγράφει λεπτομερώς τι επιτρέπεται να κάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πως πρέπει να ενεργεί για την εκπλήρωση της εντολής της.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το κυριότερο έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η επεξεργασία πληροφοριών και προσωπικών δεδομένων (σύμφωνα με αυστηρά καθορισμένους κανόνες). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκεντρώνει, επεξεργάζεται, καταχωρεί και διαδίδει τις πληροφορίες που δέχεται από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου των κρατών μελών καθώς και τις πληροφορίες που συγκεντρώνει από τις δικές της δραστηριότητες. Πρόσφατα, υπέγραψε συμφωνίες συνεργασίας με την Ιντερπόλ, τη Νορβηγία, την Ισλανδία καθώς και με ορισμένες υποψήφιες για προσχώρηση χώρες (Πολωνία, Ουγγαρία, Εσθονία και Σλοβενία). Οι συμφωνίες αυτές προβλέπουν τη δυνατότητα ανταλλαγής προσωπικών δεδομένων. Αντίθετα, η συμφωνία συνεργασίας που υπέγραψε με τις ΗΠΑ τον περασμένο Δεκέμβριο, δεν επιτρέπει την ανταλλαγή τέτοιων δεδομένων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεχίζει επί του παρόντος τη διαπραγμάτευση

14 Άρθρο 2 της σύμβασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Απόφαση του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 1999 που επεκτείνει την εντολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της καταπολέμησης της παραχάραξης και της παραποίησης των μέσων πληρωμής.

15 Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2001, ΕΕ C 362 της 18.12.2001.

συμφωνιών συνεργασίας με όλες τις υπόλοιπες υποψήφιες χώρες. Οι συμφωνίες αυτές θα δημιουργήσουν νέες πηγές πληροφόρησης.

3.2.1. *Κανόνες σχετικά με την προστασία των δεδομένων*

Συνεπώς, το θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών, που επηρεάζεται από τις τρέχουσες εργασίες της Ευρωπόλ, είναι το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής¹⁶. Για την αντιμετώπιση αυτού του θέματος, η σύμβαση Ευρωπόλ περιέχει διάφορα άρθρα σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και την προστασία τους¹⁷. Το άρθρο 23 της σύμβασης προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος ορίζει μια εθνική εποπτική αρχή (ΕΕΑ) η οποία έχει καθήκον να ελέγχει, σύμφωνα με το αντίστοιχο εθνικό δίκαιο, εάν η κατάσταση, η εξέταση και η κοινοποίηση προσωπικών δεδομένων στην Ευρωπόλ γίνεται με νόμιμο τρόπο και να εξετάζει εάν αυτό δεν θίγει τα δικαιώματα των προσώπων. Επιπλέον, το άρθρο 24 προβλέπει τη θέσπιση ανεξάρτητης κοινής εποπτικής αρχής (ΚΕΑ) αποτελούμενης από τους εκπροσώπους κάθε ΕΕΑ με σκοπό να εξασφαλίζει ότι η Ευρωπόλ τηρεί τις διατάξεις της σύμβασης για την προστασία των δεδομένων. Επίσης, σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης, η αρχή αυτή πρέπει να παρακολουθεί τις δραστηριότητες της Ευρωπόλ, ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα προσωπικά δικαιώματα δεν παραβιάζονται από την αποθήκευση, την επεξεργασία και τη χρησιμοποίηση των δεδομένων που κατέχει η Ευρωπόλ και να ελέγχει τη νομιμότητα διαβίβασης των δεδομένων που προέρχονται απ' αυτήν. Η Ευρωπόλ υποχρεούται να συνδράμει την ανεξάρτητη κοινή ελεγκτική αρχή, ώστε να εκτελεί με επιτυχία τα καθήκοντά της, και συγκεκριμένα, να επιτρέπει στα μέλη της ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις εγκαταστάσεις της, να της προσφέρει τις ζητούμενες πληροφορίες, να παρέχει πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα και να εφαρμόζει τις αποφάσεις της όσον αφορά τις προσφυγές¹⁸. Κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να ζητήσει από την ΚΕΑ την εξασφάλιση της νόμιμης και ορθής επεξεργασίας¹⁹ των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπόλ. Σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 6, της σύμβασης Ευρωπόλ, η ΚΕΑ καταρτίζει τακτικές εκθέσεις δραστηριότητας τις οποίες υποβάλλει στο Συμβούλιο.

Εκτός από τις παραπάνω διατάξεις για την προστασία των δεδομένων, οι κανόνες για τη διαβίβαση των δεδομένων σε τρίτες χώρες και σε τρίτους οργανισμούς²⁰ ορίζονται από την ίδια τη σύμβαση και τις λοιπές συμπληρωματικές πράξεις του Συμβουλίου.

16 Για το σκοπό αυτό, βλ. επίσης τον χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Άρθρο 8: προστασία των προσωπικών δεδομένων.

17 Τίτλος IV, άρθρα 13 έως 25 της σύμβασης Ευρωπόλ.

18 Άρθρο 24, παράγραφος 2 και άρθρο 24, παράγραφος 7 της σύμβασης Ευρωπόλ.

19 Άρθρο 24, παράγραφος 4 της σύμβασης Ευρωπόλ.

20 Παραδείγματος χάρι, πράξη του Συμβουλίου της 3ης Νοεμβρίου 1998, που καθορίζει τους κανόνες σχετικά με την παραλαβή των πληροφοριών από την Ευρωπόλ που προέρχονται από τους τρίτους (ΕΕ 1999/С 26/03) και πράξη του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1999 σχετικά με τους κανόνες που διέπουν τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπόλ σε τρίτες χώρες και σε τρίτους οργανισμούς (ΕΕ 1999/С 88/01).

3.2.2. Διοικητικό συμβούλιο

Ρόλος του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπόλ είναι η παρακολούθηση και η καθοδήγησή της όσον αφορά τις τρέχουσες εργασίες της. Η σύμβαση περιέχει όλο τον κατάλογο των καθηκόντων του διοικητικού συμβουλίου²¹, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται τα εξής:

- εκδίδει τη γενική έκθεση πεπραγμένων της Ευρωπόλ για το διαρρέυσαν έτος,
- εκδίδει έκθεση σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές της Ευρωπόλ, στην οποία λαμβάνονται υπόψη οι λειτουργικές ανάγκες των κρατών μελών και οι επιπτώσεις στον προϋπολογισμό και το προσωπικό της Ευρωπόλ.
- προετοιμάζει τους εκτελεστικούς κανόνες για τα αρχεία δεδομένων
- έγκρινει τη θέσπιση κανονισμών για τη σύσταση αρχείων δεδομένων,
- συμπράττει στον διορισμό και την απόλυση του διευθυντή της Ευρωπόλ και των αναπληρωτών διευθυντών της,
- συμπράττει στην κατάρτιση του προϋπολογισμού,
- εγκρίνει το πενταετές πρόγραμμα χρηματοδότησης,
- διορίζει τον δημοσιονομικού ελεγκτή και εποπτεύει την άσκηση των καθηκόντων του,
- συμπράττει στην ενδεχόμενη τροποποίηση της σύμβασης,
- αποφαινεται επί των διαφορών μεταξύ ενός κράτους μέλους και της Ευρωπόλ ή μεταξύ κρατών μελών σχετικά με τις αποζημιώσεις που οφείλονται εκ της ευθύνης για την παράνομη ή ανακριβή επεξεργασία δεδομένων.

Το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε κράτος μέλος. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καθεστώς παρατηρητή. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να συνέρχεται τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, αλλά στην πράξη συνέρχεται περίπου έξι φορές. Στο πλαίσιο της εκτέλεσης των παραπάνω καθηκόντων το διοικητικό συμβούλιο παρακολουθεί λεπτομερώς τη λειτουργία της Ευρωπόλ. Οι αρμόδιοι υπουργοί των κρατών μελών έχουν τη δυνατότητα, μέσω των αντιπροσώπων τους στο διοικητικό συμβούλιο, να ενημερώνονται συνεχώς και κατάλληλα για τη λειτουργία της Ευρωπόλ.

Συνεπώς, από τα παραπάνω συνάγεται ότι όσον αφορά τον ιδιαίτερο τομέα της προστασίας των δεδομένων και, δεδομένης της εποπτείας που εξασφαλίζεται από το διοικητικό συμβούλιο, οι έλεγχοι οι οποίοι ασκούνται στην Ευρωπόλ είναι, εάν όχι διεξοδικότεροι, τουλάχιστον ισότιμοι με τους ελέγχους στους οποίους υπάγονται οι εθνικές αστυνομικές υπηρεσίες των κρατών μελών, μολονότι οι αρμοδιότητές τους είναι κατά πολύ ευρύτερες από τις τρέχουσες αρμοδιότητες της Ευρωπόλ.

21 Άρθρο 28 της σύμβασης Ευρωπόλ.

3.2.3. Κοινοβουλευτικός έλεγχος

- α) Επομένως, αρμόδιο για την καθοδήγηση και την παρακολούθηση της Ευρωπόλ είναι το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών. Το διοικητικό συμβούλιο υποβάλλει εκθέσεις στο Συμβούλιο. Τα μέλη του Συμβουλίου που είναι αρμόδια για την Ευρωπόλ, δηλαδή οι υπουργοί των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για ποινικές και αστυνομικές υποθέσεις, υπόκεινται σε εθνικούς κοινοβουλευτικούς ελέγχους βάσει των αντίστοιχων συνταγματικών τους διατάξεων. Κάθε υπουργός πρέπει να παρέχει επαρκείς πληροφορίες για τη λειτουργία της Ευρωπόλ στο εθνικό του κοινοβούλιο, ενώπιον του οποίου μπορεί να κληθεί να λογοδοτήσει για την πολιτική του υπουργείου του όσον αφορά την Ευρωπόλ.

Επίσης, η σύμβαση Ευρωπόλ περιέχει ειδικές διατάξεις σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το άρθρο 34 ορίζει ότι η προεδρία υποβάλλει κάθε χρόνο στο Κοινοβούλιο ειδική έκθεση σχετικά με τις εργασίες της Ευρωπόλ. Από τη στιγμή που η Ευρωπόλ ανέλαβε πλήρη καθήκοντα λειτουργίας, τον Ιούλιο 1999, υποβλήθηκαν δύο τέτοιες εκθέσεις: μια για το 1999, και μια για το 2000. Οι εκθέσεις αυτές είναι ελαφρώς τροποποιημένες εκδόσεις των γενικών ετήσιων εκθέσεων που υποβάλλει η Ευρωπόλ στο Συμβούλιο. Και εδώ τίθεται το ερώτημα, για ποιο λόγο το Κοινοβούλιο να μην δέχεται ακριβώς την ίδια έκθεση με αυτήν που προορίζεται για το Συμβούλιο. Μια βελτίωση στον τομέα αυτό μπορεί να είναι η υποβολή ενιαίας έκθεσης²² στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

Στη σύμβαση Ευρωπόλ αναφέρεται, επίσης, ρητά ότι πριν από κάθε τροποποίησή της πρέπει να ζητείται η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 34 της σύμβασης Ευρωπόλ, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1998, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ελάχιστες δυνατότητες ελέγχου επί της Ευρωπόλ.

Οι περιορισμένες δυνατότητες που διαθέτει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη άσκηση ελέγχου επί της Ευρωπόλ σύμφωνα με το άρθρο 34 της σχετικής σύμβασης η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1998, επεκτάθηκαν τώρα έμμεσα από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, και πιο συγκεκριμένα από το άρθρο 39 της ΣΕΕ. Το άρθρο αυτό υποχρεώνει το Συμβούλιο να ζητεί τη γνώμη του Κοινοβουλίου πριν από την έκδοση νομικά δεσμευτικών μέτρων, όπως είναι οι αποφάσεις-πλαίσιο, οι αποφάσεις και οι συμβάσεις. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου ισχύουν επίσης και για την έκδοση κάθε άλλου σχετικού μέσου που αφορά την Ευρωπόλ. Σε αρκετά άρθρα της σύμβασης Ευρωπόλ προβλέπεται ότι το Συμβούλιο αποφαινεται σύμφωνα με τη διαδικασία του τίτλου VI της ΣΕΕ, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι ισχύει η υποχρέωση διαβουλεύσεων με το Κοινοβούλιο που προβλέπει το άρθρο 39 της ΣΕΕ. Έτσι, εξασφαλίζεται η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για κάθε σημαντική απόφαση σχετικά με την ανάπτυξη της Ευρωπόλ, όπως είναι π.χ. η επέκταση των αρμοδιοτήτων της, ο διορισμός και η απόλυση του διευθυντή της ή ο καθορισμός των κανόνων διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²³.

22 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν διατύπωσε καμία γνώμη για τις εκθέσεις της Ευρωπόλ.

23 Η σουηδική προεδρία και η γραμματεία του Συμβουλίου προέβηκαν πρόσφατα στη γενική επισκόπηση των ισχυουσών νομικών διατάξεων σχετικά με το δημοκρατικό έλεγχο της Ευρωπόλ. Βλ. έγγραφο του Συμβουλίου 8677/01Ευρωπόλ 39.

Επίσης, το άρθρο 39 της ΣΕΕ ορίζει ότι η προεδρία του Συμβουλίου και η Επιτροπή ενημερώνουν τακτικά το Κοινοβούλιο για τις εργασίες που πραγματοποιούνται στους τομείς που υπάγονται στον τίτλο VI. Και προσθέτει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να υποβάλλει ερωτήσεις ή συστάσεις στο Συμβούλιο και να συζητεί τις προόδους που σημειώνονται στον τομέα του τίτλου VI.

Με τις διατάξεις της Συνθήκης του Άμστερνταμ ενισχύεται ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ο οποίος, ωστόσο, εξακολουθεί να είναι σαφώς μικρότερος από αυτόν που προβλέπεται στη Συνθήκη ΕΚ. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή δεν αφορά μόνο την Ευρωπόλ, αλλά και όλους τους τομείς συνεργασίας στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα.

- β) Όσον αφορά άλλες σχετικές διατάξεις της Συνθήκης, το άρθρο 41 της ΣΕΕ προβλέπει ότι ορισμένα άρθρα της Συνθήκης ΕΚ ισχύουν για τους τομείς που υπάγονται στον τίτλο VI της ΣΕΕ. Μεταξύ αυτών είναι το άρθρο 195 της Συνθήκης ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, ο οποίος διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, είναι αρμόδιος και για τις δραστηριότητες των θεσμικών και επικουρικών οργάνων της ΕΕ που ανήκουν στον τρίτο πυλώνα. Συνεπώς, μπορεί να δέχεται καταγγελίες σχετικά με περιπτώσεις κακής διαχείρισης όσον αφορά τις δραστηριότητες της Ευρωπόλ.
- γ) Συνεπώς, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της Ευρωπόλ, σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, ασκείται με έμμεσο τρόπο, πράγμα το οποίο ισχύει, πάντως, και για τους ελέγχους των αστυνομικών υπηρεσιών στα περισσότερα κράτη μέλη. Στη ουσία, υπόλογοι στο κοινοβούλιο είναι ο αρμόδιος υπουργός και σε τελική ανάλυση η ίδια η κυβέρνηση, η οποία έχει την πολιτική ευθύνη για τη λειτουργία της αστυνομίας. Τα εθνικά κοινοβούλια δεν έχουν γενικά καμία άμεση επιρροή στη λειτουργία της αστυνομίας²⁴.

Ωστόσο, ο έλεγχος αυτός δεν είναι μόνο έμμεσος αλλά και "κατακερματισμένος" μεταξύ 15 εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ένα πρώτο επίσημο βήμα προς την εξέταση της επάρκειας αυτών των μηχανισμών ελέγχου έγινε με την 1^η διακοινοβουλευτική διάσκεψη σχετικά με την Ευρωπόλ που πραγματοποιήθηκε στη Χάγη στις 7-8 Ιουνίου 2001, υπό την αιγίδα του ολλανδικού κοινοβουλίου. Στη διάσκεψη αυτή συγκεντρώθηκαν μέλη των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αρμόδια για αστυνομικές και δικαστικές υποθέσεις. Ο στόχος της διάσκεψης αυτής ήταν διπλός: να εμπλουτίσει το γνωστικό επίπεδο των μελών των κοινοβουλίων σχετικά με την Ευρωπόλ και να καταστήσει δυνατή την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το δημοκρατικό έλεγχο στον τομέα των αστυνομικών δραστηριοτήτων. Η διάσκεψη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κάθε εθνικό κοινοβούλιο χωριστά δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει με ικανοποιητικό τρόπο την κοινοβουλευτική εποπτεία των αποφάσεων που λαμβάνει το Συμβούλιο στον τομέα των αστυνομικών υποθέσεων και της Ευρωπόλ. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να δημιουργηθεί ένα δίκτυο που να αποτελείται από μέλη των

24 Μια γνωστή εξαίρεση αυτού του κανόνα είναι η κατάσταση στο Βέλγιο, το οποίο δημιούργησε στις αρχές του 1990, την επιτροπή "comité P" η οποία επιβλέπει όλες τις αστυνομικές δραστηριότητες. Αποτελείται από πέντε μέλη εκ των οποίων ο πρόεδρος της είναι δικαστής και επικουρείται από τριανταμελή ανακριτική υπηρεσία. Η "comité P" λογοδοτεί άμεσα σε ειδική Επιτροπή του Κοινοβουλίου.

εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αρμόδια για τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις²⁵.

4. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Όσον αφορά τα μελλοντικά καθήκοντα και αρμοδιότητες της Ευρωπόλ, η συζήτηση που άρχισε πέρυσι στο πλαίσιο της Ένωσης αποκτά όλο και μεγαλύτερη σαφήνεια και ακρίβεια, η δε σημασία της υπογραμμίστηκε από τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου.

Η συζήτηση αυτή προσανατολίστηκε στην εξεύρεση ουσιαστικότερων τρόπων για την αποτελεσματικότερη δραστηριότητα της Ευρωπόλ στον τομέα της καταπολέμησης σοβαρών μορφών εγκληματικότητας. Ένας από αυτούς τους τρόπους είναι, ενδεχομένως, η επέκταση της εντολής της Ευρωπόλ, ώστε να καλύπτει πολύ περισσότερους τύπους εγκλημάτων από τους επτά που προαναφέρονται στο σημείο 3.1. Αυτό οδήγησε στην κοινή πρωτοβουλία της Σουηδίας και του Βελγίου για την επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ σε όλες τις μορφές εγκλημάτων που αναφέρονται στο παράρτημα της σύμβασης Ευρωπόλ. Στις 6 Δεκεμβρίου 2001, το Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων εξέδωσε απόφαση για τον σκοπό αυτό²⁶.

Κεντρικός άξονας της συζήτησης αυτής είναι οι διατάξεις του άρθρου 30, παράγραφος 2, της ΣΕΕ, στις οποίες προβλέπεται σαφώς ότι, στο μέλλον, η Ευρωπόλ πρέπει να διαδραματίσει λειτουργικότερο ρόλο. Εντός πέντε ετών από την έναρξη ισχύος της, το Συμβούλιο πρέπει να της δώσει τη δυνατότητα να συμμετέχει σε κοινές ομάδες και να ζητεί από τα κράτη μέλη για να ξεκινούν έρευνες, τις οποίες θα συντονίζει η ίδια. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, τον Οκτώβριο 1999, τόνισε την επείγουσα ανάγκη υλοποίησης αυτών των μέτρων.

Σύμφωνα με την πρωτοβουλία της βελγικής προεδρίας, το 2001, το Συμβούλιο εξετάζει επί του παρόντος την τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ με σκοπό την εφαρμογή αυτών των διατάξεων. Επιπλέον, συζητήθηκε η απλούστευση της τρέχουσας δυσκίνητης διαδικασίας μέσω της οποίας πραγματοποιούνται οι τροποποιήσεις της σύμβασης Ευρωπόλ, βάσει της οποίας κάθε τροποποίηση πρέπει να κυρώνεται από όλα τα κράτη μέλη²⁷.

Αυτά θα οδηγήσουν σιγά-σιγά στη βαθμιαία αλλαγή του χαρακτήρα της Ευρωπόλ από απλή αστυνομική υπηρεσία που υποστηρίζει τα κράτη μέλη με την επεξεργασία πληροφοριών και δεδομένων σε όργανο με περισσότερες εκτελεστικές εξουσίες. Τέλος, ορισμένες ιδέες σχετικά με τα μελλοντικά καθήκοντα και αρμοδιότητες της Ευρωπόλ προχωρούν ακόμα παραπέρα, όπως είναι π.χ. η δυνατότητα εξέλιξης της Ευρωπόλ σε μια ενεργητική ευρωπαϊκή αστυνομική δύναμη με ανακριτικές αρμοδιότητες²⁸. Έτσι, η Ευρωπόλ θα μπορεί να εξετάζει υπόπτους, να διενεργεί έρευνες κ.λπ.

25 Προσχέδιο ψηφίσματος της διακοινοβουλευτικής διάσκεψης της Χάγης, στις 7-8 Ιουνίου 2001.

26 Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου ΕΕ 2001/С 362/01

27 Έγγραφο του Συμβουλίου 5455/02 Ευρωπόλ 5. Παρουσιάζει ενδιαφέρον η σύγκριση αυτής της διαδικασίας με τη λύση που βρέθηκε για το Eurojust, η οποία πρόκειται να θεσπιστεί με απόφαση του Συμβουλίου.

28 Βλ. στο πλαίσιο αυτό την πρόσφατη έκθεση του ιδρύματος Max-Planck-Institute für ausländisches und internationales Strafrecht "Justizielle Einbindung und Kontrolle von Europol - Kurzvorstellung der Ergebnisse", σ. 26.

Μελλοντικά, μόλις καταστεί σαφές ότι στην Ευρώπη θα παραχωρηθούν τέτοιου είδους επιχειρησιακές εξουσίες, θα είναι αναγκαίο να εξεταστούν με ιδιαίτερη προσοχή οι επιπτώσεις που απορρέουν από το γεγονός αυτό για τους τότε διεξαγόμενους ελέγχους της υπηρεσίας και να ληφθούν μέτρα για περαιτέρω δράση.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Κεντρικός προβληματισμός του παρόντος εγγράφου είναι εάν πρέπει ή όχι να ενισχυθεί ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, τόσο στο επίπεδο της ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο, όσον αφορά το έργο και τη λειτουργία της Ευρώπης, ιδιαίτερα με βάση την ανάπτυξη του ρόλου της.

Η παραπάνω ανάλυση των ελέγχων στους οποίους ήδη υποβάλλεται η Ευρώπη δείχνει ότι, δεδομένης της περιορισμένης φύσης των αρμοδιοτήτων της Ευρώπης σε σύγκριση με τις αρμοδιότητες των εθνικών αστυνομικών υπηρεσιών, το παρόν σύστημα δεν μπορεί να θεωρηθεί νομικά ανεπαρκές. Ωστόσο, το πρόβλημα οφείλεται στο γεγονός ότι οι τρέχοντες έλεγχοι ασκούνται με έμμεσο, κατακερματισμένο και συχνά δυσνόητο τρόπο (μέσω των εθνικών κοινοβουλίων, των εθνικών εποπτικών αρχών (ΕΕΑ), της κοινής ελεγκτικής αρχής (ΚΕΑ) και του διοικητικού συμβουλίου). Αυτό προκαλεί το γενικό αίσθημα - που εκφράστηκε ευρέως στη διάσκεψη της Χάγης στις 7-8 Ιουνίου - ότι οι έλεγχοι πρέπει να χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη σαφήνεια και διαφάνεια.

Προς το παρόν, αυτό που προφανώς λείπει είναι κυρίως η θεσμοθετημένη και συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρμοδίων στο πλαίσιο των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η κατάσταση αυτή μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά με την κοινοποίηση σε όλα τα κοινοβούλια όλων των διατάξεων και διαδικασιών σχετικά με τους κοινοβουλευτικούς ελέγχους που ασκούνται σε εθνικό ή κοινοτικό επίπεδο. Επίσης, δεν προβλέπονται συστηματικές και επίσημες ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ του Κοινοβουλίου και της Ευρώπης, ενώ υπάρχουν δυνατότητες βελτίωσης της βάσης πληροφοριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι για να επιτευχθούν οι βελτιώσεις αυτές αρκεί ένας μικρός αριθμός τροποποιήσεων της σύμβασης Ευρώπη καθώς και η θέσπιση ενός μηχανισμού που θα δώσει τη δυνατότητα στα εθνικά κοινοβούλια και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εξετάζουν και να συντονίζουν τους αντίστοιχους ρόλους τους.

Ωστόσο, εάν στο μέλλον η Ευρώπη αποκτήσει εξουσίες διεξαγωγής ερευνών, τότε πρέπει να ληφθούν ριζικότερα μέτρα. Εντωμεταξύ, η Επιτροπή προτείνει τον προβληματισμό γύρω από τις ακόλουθες συστάσεις:

- (1) Θέσπιση επίσημου μηχανισμού για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το συντονισμό των ρόλων τους. Ο τρέχων έλεγχος, ο οποίος είναι κατακερματισμένος και κατά συνέπεια λιγότερο αποτελεσματικός, θα μετασχηματιστεί βαθμιαία σε έναν δομημένο και ενιαίο έλεγχο στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα βασίζεται στην ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Για τον σκοπό αυτό, μπορεί να συσταθεί μικτή επιτροπή, αποτελούμενη από τα μέλη των επιτροπών των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που είναι αρμόδιες στον τομέα των αστυνομικών θεμάτων. Αυτή η μικτή επιτροπή θα συνέρχεται δύο φορές το χρόνο με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και

εμπειριών καθώς και τη συζήτηση θεμάτων σχετικά με την Ευρωπαϊκή²⁹. Η επιτροπή αυτή θα παραμένει σε στενή επικοινωνία με την Ευρωπαϊκή μέσω ενός ειδικού οργάνου περίπου πέντε μελών τα οποία θα ορίζονται από τη μικτή επιτροπή και θα είναι υπόλογα σ'αυτή.

- (2) Τροποποίηση του άρθρου 34 της σύμβασης Ευρωπαϊκή με σκοπό την υποβολή ενιαίας ετήσια έκθεσης των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.
- (3) Τροποποίηση του άρθρου 34 της σύμβασης Ευρωπαϊκή, ώστε να δοθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επίσημο δικαίωμα να ζητεί την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την ετήσια έκθεση της Ευρωπαϊκή στο πλαίσιο της προεδρίας.
- (4) Τροποποίηση του άρθρου 34 της σύμβασης Ευρωπαϊκή, ώστε να δοθεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το δικαίωμα να καλεί τον διευθυντή της Ευρωπαϊκή να παραστεί ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής.
- (5) Τροποποίηση του άρθρου 24, παράγραφος 6 της σύμβασης Ευρωπαϊκή, ώστε να καταστεί υποχρεωτική η κατάρτιση ετήσιας έκθεσης δραστηριότητας από την κοινή εποπτική αρχή (ΚΕΑ) και η υποβολή της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στις εκθέσεις αυτές ενδέχεται να ζητηθεί να συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τους ελέγχους που ασκούνται από τις εθνικές εποπτικές αρχές (ΕΕΑ).

29 Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα μπορεί να είναι η διάσκεψη των επιτροπών ευρωπαϊκών υποθέσεων στο πλαίσιο της Κοινότητας και των κοινοβουλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (COSAC) που δημιουργήθηκε, το 1989, για την ενίσχυση του ρόλου των εθνικών κοινοβουλίων στην Κοινότητα. Στόχος της διάσκεψης αυτής είναι η ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των διάφορων επιτροπών των εθνικών κοινοβουλίων που είναι εξειδικευμένες στις ευρωπαϊκές υποθέσεις. Η COSAC συνέρχεται δύο φορές το χρόνο για τη συζήτηση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος.